

УДК 339.747:330(450)(045)

Вплив світової фінансової кризи на соціально-політичне становище Італійської Республіки

М.А. СВЕТЛАКОВА

Маріупольський державний університет, м. Маріуполь, Україна, E-mail: maria.88.88@mail.ru

Авторське резюме

Глобальна економічна криза, безумовно, стала найважливішою міжнародною подією в сучасному світі, який і надалі буде формувати майбутнє Європейського Союзу та країн-членів ЄС. Його вплив на політику та суспільство, на сьогодні, як і вплив на економіку, залежать від специфіки його внутрішніх ситуацій.

У даній статті ми розглянемо його вплив на Італію і можливі результати, а саме: результати, які будуть відображати італійську політику в найближчому майбутньому. Увага буде зосереджена головним чином на політиці та суспільстві, хоч часто ми будемо посилалися на економіку, для того щоб пояснити політичні та соціальні зміни.

Крах Lehman Brothers у вересні 2008 року показав всю серйозність кризи і відзначив початкову точку економічного надзвичайного становища безпосередньо для Італії.

Втрата робочих місць, очевидно, були найбільш значними соціальними наслідками кризи. Рівень безробіття зостався майже стабільним упродовж початкового періоду спаду, але різко піднявся у 2009 році з подальшим підвищенням у 2010 році.

В Італії глобальна криза вплинула на соціальну систему, яка погіршилася через політичну нестабільність та економічний занепад. Глобальна криза в Італійській Республіці також формувала і політичний баланс в країні.

Таким чином, глобальна криза стала втраченою можливістю для Італії переглянути свій економічний та політичний занепад.

Ключові слова: Італія, глобальна економічна криза, соціальна система, політична нестабільність, економічний занепад.

The impact of the global financial crisis on the social and political situation of Italy

M.A. SVETLAKOVA

Mariupol state university, Mariupol, Ukraine, E-mail: maria.88.88@mail.ru

Abstract

The global economic crisis has without doubt been the most important international event in the modern world which it will profoundly shape the future of the European Union and of the EU's member states. Its impact on politics and society is as relevant as its impact on the economy, have depended on the specifics of its domestic situations.

In this article, we will discuss its the impact on Italy and possible outcomes – outcomes that will shape Italian politics for the foreseeable future. Attention will be focused mainly on politics and society, although we will often refer to the economy to explain political and social developments.

The Lehman Brothers collapse in September 2008 revealed the seriousness of the crisis and it represents the starting point of the economic emergency for Italy.

Job losses have obviously been the most significant social impact of the crisis. The unemployment rate remained almost stable during the initial period of the downturn but increased dramatically in 2009, with further increases expected in 2010.

In Italy, the global crisis has impacted on a social system that had deteriorated of political instability and economic decline. Global crisis has also shaped the political balance in Italy.

In conclusion, therefore, the global crisis will almost certainly turn out to have been a lost opportunity for Italy to reverse its economic and political decline.

Keywords: Italy, global economic crisis, social system, political instability, economic decline.

Постановка проблеми. Глобальна економічна криза була безумовно найважливішою подією у міжнародних відносинах останнього часу. Глобальна рецесія 2009 р. та світова криза, призвели до сильнішого спаду в економіці, який почався в фінансовому секторі США в 2007-2008 рр. Ця рецесія є пріоритетною у часі подією, яка почалася у 2008 р. та не закінчилася і досі. Суттєві соціальні та економічні зміни впродовж 2008 р. вплинули майже на всі

держави світу. Фінансова криза, що охопила більшість держав, також стала для Італійської Республіки своєрідним випробуванням на стійкість.

В нестабільних економічних умовах, до яких додалися ще й політичні, Італійська Республіка намагається орієнтуватися на соціалізацію економічної системи з урахуванням потреб та інтересів населення. Тому надалі лейтмотивом економічної та соціальної політики

© М.А. Светлакова, 2014

має бути запровадження таких стратегічних засад формування економіки, які будуть спроможні відповісти на конкурентні виклики саме в період кризи та після кризового періоду.

Аналіз досліджень і публікацій. Вивченню різних аспектів глобальної фінансової кризи приділяли увагу як вітчизняні, так і зарубіжні науковці. Саме фінансовою кризою та посткризовою політикою займалися такі зарубіжні вчені, як М. Кінг, Б. Бернанке, С. Борио [13]. У роботі С. Каміна «Фінансова глобалізація та монетарна політика» аналізуються дані та результати досліджень по проблемах міжнародної інтеграції фінансових ринків та наслідків фінансової глобалізації [4]. Основними завданнями розвитку країни в період критичного економічного становища такі дослідники, як А. Басанеті, М. Бугамелі, А. Ачегуро вони пропонували змінити спосіб життя, а також розширювати не тільки крупну промисловість, а і сприяти створенню малих підприємств, відродженню сільського господарства, розвитку інфраструктури [4]. Але в той же час дисбаланс між північчю та півднем дає про себе знати. Ухилення від сплати податків, спекуляції з нерухомістю, незаконне працевлаштування – всі ці факти зупиняють процес активізації економічної та соціальної сфери, цими проблемами займався у своїй роботі «Італійське економічне чудо» В. Кастроново [7].

Мета дослідження полягає у розкритті соціально-політичного становища Італійської Республіки під час світової фінансової кризи.

Виклад основного матеріалу. Нестабільне політичне становище Італії, 13-14 квітня 2008 р. відбулися дострокові вибори, зіткнулося з глибокою економічною та фінансовою кризою, що зрештою призвело до повної трансформації соціальної сфери.

Слід звернути увагу, що вже у 2005 р. на відміну від стабільної політичної ситуації в Італії 2001-2004 рр., внутрішньополітична ситуація в країні 2005 р. була напруженою. Причиною стала активна підготовка політичних сил до парламентських виборів 2006 р. Основні керуючі сили були задіяні у передвиборчій агітації та розробці передвиборчих програм, в той час як соціальна сфера відійшла на другий план. В передвиборчих перегонах політичних партій готувалися програми для нового соціального устрою суспільного життя, який здебільшого задовольнив би більшість населення країни. Наприклад, лівоцентристський уряд Р. Проді пропонував деякі пункти програми стосовно соціальної та економічної системи. Це: альтернативна економічна політика (збільшити та покращити інвестиції в дослідження та інновації нової енергетичної політики); закріплення та захист продукції «зроблено в Італії»; нова політика для сільського господарства; підвищення італійських міст як туристичних,

реформа соціального забезпечення; реформування системи соціального захисту [12]. Ці пункти програми повинні були вплинути на економічний застій в країні. Але цього не сталося, тому що вже у 2008 р. розпалилась чергова урядова криза і уряд Проді подав у відставку.

Політика уряду країни в фінансовій сфері в 2006 р. базувалася на використанні старих критеріїв, таких як скорочення витрат на утримання держaparату, відмова обраного уряду країни від податкових амністій [11]. У 2006 р. ресурси, які були виділені урядом на соціальні цілі по об'єму ВВП в цілому були стабільні. Щодо особливостей в соціальній сфері, то, задля підвищення економічної ситуації в країні, уряд Італії був змушений підняти пенсійний вік, а також відмовитися від індексації виплат людям похилого віку. Жінки, які працюють у державному секторі, будуть виходити на пенсію в 65 років, чоловіки – в 66 років. Така пенсійна реформа була прийнята урядом у 2011 р. [1]. Соціальний захист (% від ВВП): 2006 р. – 26,6 %; 2007 р. – 26,6 %; 2008 р. – 27,7 %; 2009 р. – 29,9 %, 2010 р. – 29,9%, 2011 – 27,7% [10].

Таким чином, уряд країни різко скорочує витрати бюджетного фонду, але в той же час підвищує податки на предмети розкоші (наприклад яхти). На думку уряду, така жорстка політика економії не тільки зможе допомогти стабілізувати італійську економіку, але й закріпити позиції євро [3].

В Італії виокремлюють три етапи від кризи до рецесії. Перший етап - це фінансова криза та економічний занепад 2007-2008 рр., коли проявилися перші ознаки послаблення економіки. В першій половині 2008 р. неодноразово підвищувалися ціни на сировину [8].

Другий етап знаменував банкрутство Леман Бразерс (Lehman Brothers), що стало початком гострої фази кризи яка припадає на літо 2008 р. і продовжиться до березня 2009 р. Криза характеризувалася спадом промислового виробництва, яке дало про себе знати наприкінці 2008 р., у зв'язку з безпрецедентним падінням світової торгівлі [8]. Також цей період характеризується падінням у промисловій сфері, а саме – в автомобільній сфері. Продаж автомобілів значно впав. Це призвело до закриття італійських заводів «Fiat», що спричинило низку тимчасових звільнень на заводах у Турині, Мельфі, Сицилії. Навесні 2009 р. падіння виробництва позначилося на зайнятості населення [4]. В цей час уряд намагався підтримувати економіку та розширювати сферу охоплення системи соціального захисту, а також намагався уникнути послаблення на ринку праці. Розглянемо рівень зайнятості населення (вікова група 15-64 років): 2005 р. – 57,6%; 2006 р. – 58,4%; 2007 р. – 58,7%;

2008 р. – 58,7%; 2009 р. – 57,5%; 2010 р. – 56,9%; 2011 р. – 56,9%, 2012 р. – 56,8% [9].

Третій етап характеризується відступом фінансової напруги, але загострюється криза в сфері зайнятості населення [8].

З другого кварталу 2009 р. падіння економічної активності стає менш інтенсивним, а з осені 2009 р. ВВП починає рости, але як в докризовий період він нижче, ніж в інших великих європейських економіках.

Слід відзначити, що особливу роль відіграє Європейський фонд регіонального розвитку, який інвестує тисячі проектів та сприяє уникненню економічної і соціальної ліквідації пробілів між країнами-членами [11]. Бюджет в 347 млрд. євро на період 2007-2013 рр. є важливим джерелом підтримки ЄС, який сприяє економічному зростанню та створенню робочих місць задля того, щоб дозволити всім регіонам конкурувати на внутрішньому ринку. Вважається, що вплив політики згуртування регіонів підвищив на 1,1 % об'єм ВВП між 2000 та 2006 рр. [11].

На період 2000-2006 рр. європейська допомога в Італію склала близько 27,4 млн. євро, які було інвестовано в регіони: 770 кампаній отримали гранти на проекти; 350 км залізничних доріг було модернізовано та 690 км доріг було побудовано; надано 563 проекти для підвищення культурної спадщини Південної Італії [11].

Стосовно європейських інвестицій в Італійську Республіку на період 2007-2013 рр., то Італія є третім за розмірами одержувачем допомоги від Європейського Союзу, після Польщі та Іспанії. За цей період країна отримала майже 29 млрд. євро від ЄС, а саме – Європейського фонду регіонального розвитку [11].

Міжнародний валютний фонд теж не лишився непричетним до ситуації в Італії. Організація активно включалася в процес кредитування постраждалих країн. МВФ повністю підтримав заходи уряду, які були вжиті з метою боротьби з економічною кризою. Італійська Республіка отримала кредит у розмірі 9,3 млрд. дол.

Окремої уваги заслуговує Лісабонська стратегія, яка була переглянута у 2005 р. й спрямована на закріплення конкурентних позицій регіонів ЄС в економіці. В Європі економічний успіх частіше залежить від здатності регіонів розвивати відносини з іншими регіонами, шляхом співробітництва та обміну досвідом, що дає змогу стимулювати процес регіонального розвитку динамічно та перспективно. Європейський Союз відіграє важливу роль в якості посередника та підтримки партнерських угод в рамках країн-членів. Проекти, які були розроблені для різноманітних регіонів у рамках ініціативи INTERREG, підтвердили, що праця в партнерстві, в якому бере участь обмін іде-

ями та розробка нових інноваційних методів, дає змогу користуватися європейськими інвестиціями не дарма. Таким чином, цей проект у складних умовах фінансової кризи давав змогу підтримувати життєдіяльність економіки країни на більш-менш задовільному рівні [5].

Через глибоку кризу економічної системи (2006-2008 рр.), демократичні сили країни, а саме – лівоцентристський уряд, намагалися мобілізувати економічну та соціальну політику, а також інтелектуальні та моральні ресурси країни задля реконструкції суспільного життя країни.

Тому, надалі вигідним для Італії було поєднувати свої пріоритети, саме з пріоритетами, які були спрямовані на Європу. Основні пріоритети, поставлені перед Італійською Республікою на період 2007-2013 рр., були спрямовані на подолання розколу між відсталим Півднем та розвинутою Північчю: забезпечення регіонів Півдня, задля досягнення їх середнього рівня європейського ВВП на душу населення; створення 473 тис. робочих місць у регіонах Південної Італії [5].

Основними показниками Італії на період 2007-2013 рр. стали:

- 9,6 млрд. євро задля впровадження та забезпечення інновацій;
- 4,1 млрд. євро для транспортної інфраструктури;
- 2,7 млрд. євро для успішного підприємства (європейські інвестиції для розвитку підприємства та підтримки малого і середнього бізнесу) [5].

Метою цих заходів була можливість підвищення конкурентноспроможності виробничих систем. Італія надає особливо значення розвитку та вдосконаленню інформаційних та комунікаційних технологій. Країна інвестує більше 1 млрд. євро з фондів ЄС для формування гнучкої політики роботи з компетентними кадрами, надання допомоги для конкурентноспроможності компаній та сприянню нових підприємств, а також вкладає інвестиції в людські ресурси. Це – в першу чергу, навчання, на яке було виділено 2,6 млрд. євро. Для підтримки вищої освіти в південних районах планувалося створення дослідницьких центрів та підприємств, було зроблено акцент на школи [5].

Серед основних завдань італійського уряду протягом даного періоду був пошук шляхів і механізмів, спрямованих на мінімізацію негативного впливу кризових явищ на італійську економіку [12].

Реабілітаційні дії мали бути в цей період центральними і включали в себе:

- план стійкого економічного зростання (збільшення рівня зайнятості населення);
- структурний план по боротьбі з ухиленням від сплати податків;
- використання оподаткування задля за-

охочення інвестицій в сфері виробництва;

- скорочення витрат на політику, шляхом реформування інституціональної архітектури та в процесі реорганізації державних і місцевих органів влади;

- підготовка плану структури для інвестицій (в першу чергу в судовій системі, зокрема в сфері цивільного права);

- створення прозорої системи управління державними ресурсами;

- рівне представництво жінок та чоловіків в установах (проти різної дискримінації соціальної роботи) [12].

Рецесія, яка охопила всю економіку у 2008 р., викликана саме світовою фінансовою кризою, тому синхронність занепаду виробництва в світі торкнулася всіх провідних економік. У результаті цих подій рівень ВВП в Італійській Республіці почав скорочуватися з кінця 2007 р., а в 2008-2009 рр. остаточно пішов на спад. Тим не менше, в Італії з початку гострої фази кризи було заявлено, що економічна криза може зачепити Італію менше, ніж інші країни світу.

Економічне становище італійців у 2008 р. зазнало суттєвих змін у сфері споживчих послуг. Населення Італії (приблизно 40%) зменшили свої потреби в використанні електроенергії, опалення та бензину. Також постраждали підприємства громадського харчування, харчової промисловості та сфера туризму [6]. Це також підтверджується зростанням інфляції від 1,7% в 2007 р. до 2,1% в 2008 р. Рівень безробіття збільшився з 6% у 2007 р. до 6,7% у 2008 р.

У 2013 р. в Італії відзначився найвищий рівень податків в Європі. Країна посіла перше місце в Європейському рейтингу. Податкове навантаження країни загалом доходить 65,8%, а прибутковий податок на 12% вище середнього, ніж в інших європейських країнах [3].

Згідно із звітом, який було опубліковано у січні 2009 р. Eurispes, 83,4% італійців впевнені, що ціни в країні значно зросли, 93,2% громадян вказали на зростання цін на продовольчі товари. Тому 78% італійців, щоб якось вийти з складної ситуації, скорочують свої витрати шляхом урізання на продуктах харчування, відмовляються від своїх запланованих подорожей, тому що, як зізнаються 53,4% італійців, вони відчувають труднощі в сімейному бюджеті. 19,1% італійських сімей змушені брати кредити, 34,3% з трудом сплачували іпотечні платежі [6]. В порівнянні з 2006 р., в якому спостерігалось підвищення споживчих витрат населення на 1,5% (особливо значними були витрати в секторі апаратури, інформаційної техніки, засобів транспорту, а також витрат на туристичні послуги). Таким чином, спрогнозувати подальшу ситуацію в країні можна дуже песимістично. Наступний рік майже не

приведе до суттєвих змін, через недостатню м'ягкість італійської системи соціального забезпечення, яка не зможе протистояти окремим проблемам, що виникають з кризи та рецесії.

Поглиблення кризи відбилося на ринку праці зростанням безробіття. Це явище є реальним на цей час в усьому світі, і в 2008 р. діапазон безробіття досяг нового вікового цензу безробітних, він склав від 35 до 54 років [16].

Ще одним фактом для працездатного населення є такі розходження між Північчю і Півднем, у сфері виплат зарплат та пошуку робочого місця. Робітники часто мігрують між Півднем та Північчю в пошуках більш високооплачуваної роботи. Італія вважається країною, в якій досить висока заробітна платня. Однак, тут теж простежується регіональний дисонанс. Більш висока заробітна платня пропонується у Північній Італії, де розташовані промислові центри країни. Наприкінці року італійцям виплачують тринадцяту зарплату. В той же час Італія входить у вісімку високо розвинених країн, але не є країною з високим доходом. Середня зарплата в Італії складає приблизно 1500 євро, що є для Італії досить низьким рівнем [6].

Такий розклад свідчить про те, що молодь активно намагається просунутися на ринок праці, тому через це робоча частина населення не дуже задоволена своїм становищем (близько 35-40% невдоволених). Рівень безробіття серед молоді в Італії (у % від загальної кількості молоді віком від 15 до 25 років): 2006 – 21,6%; 2007 – 20,3%; 2008 – 21,3%; 2009 – 25,4%; 2010 – 27,8%; 2011 – 29,1%; 2012 – 35,3% [16]. Основними факторами цього є: низький рівень заробітної платні, невдоволення соціальним захистом, відсутність можливості професійного зростання, невпевненість у робочому місці, неможливість поєднувати освіту з роботою.

Особлива увага вищій освіті приділялася не дарма, бо вона дає змогу стимулювати економічне зростання, підвищення продуктивності, може сприяти особистому та соціальному розвитку людини, зменшенню соціальної нерівності. Кількість студентів, що навчалися в ВНЗ Італії (загальна кількість, тис. чол.): 2006 р. – 2029; 2007 р. – 2033,6; 2008 р. – 2013,9; 2009 р. – 2011,7; 2010 р. – 1980,4; 2011 р. – 1967,6 [14].

Ненадійність на ринку праці значно зростає, у порівнянні з 2004 р. та на період 2007-2008 рр. кількість незайнятого населення країни збільшилася на 14%. Простежимо рівень безробіття в Італійській Республіці починаючи з 2005 р. – 7,7%; 2006 р. – 6,8%; 2007 р. – 6,1%; 2008 р. – 6,7%; 2009 р. – 7,8%; 2010 р. – 8,4%; 2011 р. – 8,4% [16].

Зниження росту ВВП завдяки фінансовій кризі, яка охопила світові ринки в жовтні 2008

р. зародила глибоке коріння побоювання і напруги, особливо в соціальній сфері.

Тому актуальним було проведення у березні 2010 р. форуму «Market leaders and scenarios for the 21st century», який було організовано одним з представницьких економічних форумів Confcommercio. Він поєднував більше 820 тис. компаній, в основному малого та середнього бізнесу, тому що саме малі та середні підприємства складають основу економічної системи Італії, генерують більше 70 % ВВП та дають робочі місця майже 80 % всього зайнятого населення. На форумі обговорювалися сама криза, а також ризики для Італії та способи виходу з нього. Таким чином, на зосередженні економічної ситуації в країні та заходах по її виходу з рецесії були зацікавлені не тільки політичні сили, а і підприємці та інші категорії населення [13]. Виходячи з цього, приступаючи до своїх повноважень, новий прем'єр Італії М. Монті відзначив, що на період 2011 р. заходи щодо жорсткої економії будуть врівноважені методами в бік стимулювання росту економіки та підтримки соціальної справедливості. Він заявив, що має намір реформувати пенсійну систему Італії, яка, за його словами, невільна від невірних привілеїв у деяких секторах. Уряд також планує роботу над реформуванням системи оподаткування та боротьбою від ухилення сплати податків. 29 грудня 2012 р. було опубліковано варіант закону «Про стабільність» (Legge di Stabilità) № 228/2012. Закон внесений «технічним» урядом М. Монті та вступив у силу 1 січня 2013 р. Саме він повинен регулювати бюджет країни [2].

Різно зростаюче безробіття в Італії серед громадян самої країни та іммігрантів призведе

ло уряд Італійської Республіки до рішення: зупинити потік робочих місць з країн, які не входять в зону ЄС. На період 2011 р. економіка країни переживала переломний момент, однак, доволі тяжким залишалася ситуація з зайнятістю. Рівень безробіття в країні (жовтень 2011 р.) складав 12,5%, а серед молоді – 41,2%. В звіті про роль іммігрантів в економіці за 2013 р., який було проведено Фондом Л. Мореса, було показано, що бюджет країни зменшився на 87 млн. євро через те, що 32 тис. іноземних громадян виїхали з Італії [13].

Цікавим фактом є те, що в країні змінився звичний уклад життя італійців, вони частіше беруться за роботу, яка стала виключно прерогативою іммігрантів (няні, прибиральниці, некваліфіковані робітники). Отже, це може свідчити про те, що через складну економічну ситуацію в країні Італія не може досягнути рівня інших європейських країн. Робочі місця для самих громадян є не професійно використаними та мало чим задовольняють їхні потреби. Слід сказати, що Італія належить до тих країн, де мінімальна заробітна плата законодавчо не встановлюється, а регулюється галузевими угодами. В середньому вона складає 700 євро.

Висновки. Таким чином, незважаючи на всі зусилля уряду Італії підвищити економічний занепад, економічне становище країни ще не зміцнилось після кризи 2008 р. Можна сказати, що економічна політика сама по собі вичерпала себе. Ще однією причиною економічного застою стала політична слабкість. Політика економії, яка затягнулася вже на тривалий період, тим самим суперечила підтримці правлячих партій з боку населення країни.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. В Италии будет повышен пенсионный возраст [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://www.1tv.ru/news/world/192871>
2. В Италии вступил в силу закон «О стабильности» [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://www.studiodilegalegrasso.net/ru/2013-01-legge-di-stabilita-e-entrata-in-vigore/>
3. В Италии самые высокие налоги в Европе [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://mia-italia.com/node/13819>
4. Зарубежные исследователи о глобальном кризисе и его уроках [Електронний ресурс]. – Режим доступа: http://www.inion.ru/files/File/Uroki_cris6_1_02_04.pdf
5. Объединение финансирования программ ТАСИС и ИНТЕРРЕГ [Електронний ресурс]. – Режим доступа: http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/interreg3/documents/tacis_ru.pdf
6. Уровень доходов в Италии [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://alfa.immigracia.eu/italy-dohody>
7. Castronovo V. l'Italia del miracolo economico / V. Castronovo // Podcast Laterza, 2008.
8. Di Quirico R. Italy and the Global Economic Crisis / Roberto Di Quirico [Electronic resource]. – [Modalità Access]: http://www.gla.ac.uk/media/media_191024_en.pdf
9. Employment rate, age group 15-64, 2002-12 (%) [Electronic resource]. – [Modalità Access]: [http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/File:Employment_rate,_age_group_15-64,_2002-12_\(%25\)_YB14.png](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/File:Employment_rate,_age_group_15-64,_2002-12_(%25)_YB14.png)
10. Expenditure on social protection, 2001-11 (% of GDP) [Electronic resource]. – [Modalità Access]: [http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/File:Expenditure_on_social_protection,_2001-11_\(%25_of_GDP\)_YB14.png](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/File:Expenditure_on_social_protection,_2001-11_(%25_of_GDP)_YB14.png)
11. La Politica di coesione europea in Italia [Electronic resource]. – [Modalità Access]: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/country2009/it_it.pdf

12. Per il bene dell'Italia [Electronic resource]. – [Modalità Access]: <http://digilander.libero.it/karmaproductions/politica/programma-unione.pdf>
13. Questioni di economia e finanza [Electronic resource]. – [Modalità Access]: http://www.bancaditalia.it/pubblicazioni/econo/quest_ecofin_2/qef193/QEF_193.pdf
14. Students Tertiary education (1 000) [Electronic resource]. – [Modalità Access]: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tps00062&plugin=1>.
15. Unemployment rate by age group [Electronic resource]. – [Modalità Access]: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tsdec460&plugin=1>.
16. Unemployment rate, 2002-12 (%) [Electronic resource]. – [Modalità Access]: [http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/File:Unemployment_rate,_2002-12_\(%25\)_YB14.png](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/File:Unemployment_rate,_2002-12_(%25)_YB14.png)

Стаття надійшла до редакції 25.06.2014

REFERENCES:

1. Ob»yedeniye finansirovaniya programm TAVIS i INTERREG (Combining funding TACIS and INTERREG) Regime to access: http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/interreg3/documents/tacis_ru.pdf
2. Uroven' dokhodov v Italii (The level of income in Italy) Regime to access: <http://alfa.immigracia.eu/italy-dohody>
3. V Italii budet povyshen pensionnyy vozrast (In Italy the retirement age will be raised). Regime to access: <http://www.1tv.ru/news/world/192871>
4. V Italii samyye vysokie nalogi v Yevrope (In Italy the highest taxes in Europe). Regime to access: <http://mia-italia.com/node/13819>
5. V Italii vstupil v silu zakon «O stabil'nosti» (Italy enacted a law «On stability»). - Режим доступа: <http://www.studiolegalegrasso.net/ru/2013-01-legge-di-stabilita-e-entrata-in-vigore/>
6. Zarubezhnyye issledovateli o global'nom krizise i yego urokakh (Foreign researchers about the global crisis and its lessons) Regime to access: http://www.inion.ru/files/File/Uroki_cris6_1_02_04.pdf
7. Castronovo V. l'Italia del miracolo economico / V. Castronovo // Podcast Laterza, 2008
8. Di Quirico Roberto Italy and the Global Economic Crisis / Roberto Di Quirico [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.gla.ac.uk/media/media_191024_en.pdf
9. Employment rate, age group 15–64, 2002–12 (%) Regime to access: [http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/File:Employment_rate_age_group_15-64,_2002-12_\(%25\)_YB14.png](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/File:Employment_rate_age_group_15-64,_2002-12_(%25)_YB14.png)
10. Expenditure on social protection, 2001–11 (% of GDP) Regime to access: [http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/File:Expenditure_on_social_protection,_2001-11_\(%25_of_GDP\)_YB14.png](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/File:Expenditure_on_social_protection,_2001-11_(%25_of_GDP)_YB14.png)
11. La Politica di coesione europea in Italia Regime to access: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/country2009/it_it.pdf
12. Per il bene dell'Italia Regime to access: <http://digilander.libero.it/karmaproductions/politica/programma-unione.pdf>
13. Questioni di economia e finanza Regime to access: http://www.bancaditalia.it/pubblicazioni/econo/quest_ecofin_2/qef193/QEF_193.pdf
14. Students Tertiary education (1 000) Regime to access: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tps00062&plugin=1>.
15. Unemployment rate by age group Regime to access: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tsdec460&plugin=1>.
16. Unemployment rate, 2002–12 (%) Regime to access: [http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/File:Unemployment_rate,_2002-12_\(%25\)_YB14.png](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/File:Unemployment_rate,_2002-12_(%25)_YB14.png)

Светлакова Марія Андріївна – аспірант
Маріупольський державний університет
Адреса: 87500, м. Маріуполь, пр. Будівельників, 129 а
E-mail: maria.88.88@mail.ru

Svetlakova Mariya Andriyivna – postgraduate
Mariupol state university
Address: 129 a, Budivelnkyiv Ave., Mariupol, 87500
E-mail: maria.88.88@mail.ru